

---

ZPRAVODAJ  
TECHNICKÉHO  
MUZEA V BRNĚ

---



4

---

1974

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

## TECHNICKÉ PAMÁTKY

Papírna s ruční výrobou papíru ve Velkých Losinách

Jedna z nejstarších evropských papíren, dosud po starém způsobu ručně vyrábějící papír ve Velkých Losinách, byla založena v 16. století známým moravským rodem pánů ze Žerotína. Již v době předbělohorské se nachází losinský papír nejen na severomoravských městských knihách a urbářích, ale i na řadě rukopisů, listů a tisků moravských evangeliků, k jejichž předním přívržencům Žerotínové patřili.

Téměř po celé století zůstává papírna v majetku pánů ze Žerotína, a i potom, kdy ji papírníci odkoupili od pánů ze Žerotína do vlastního držení, zůstala úzce spjata s Žerotínskými majiteli panství. Papírnu neminula ani smutně proslulá inkvizice na sklonku 17. století.

Tak jako před čtyřmi stoletími je papír ve Velkých Losinách čerpán po starém způsobu na sítěch, oproštěn od všech moderních výrobních procesů, povrchově klížen namáčením do živočišného klišu a přírodně sušen vzduchem v rozsáhlých sušárnách. To vše zaručuje papíru z Velkých Losin krásný vzhled, vysokou kvalitu a především stoletou trvanlivost.

Ručně čerpané papíry z Velkých Losin se používají na reprezentační dopisní papíry, jsou hledány výtvarníky celého světa jako grafické papíry nebo jako akvarely. Ručně vyrobený papír z Velkých Losin slouží pro důležité mezinárodní smlouvy, státní vyznamenání i pro tisk vzácných rukopisných faksimilí a bibliofilí.

Pro zajímavost uvádíme, že ručně vyráběný papír není vlastně papír, ale textilie. Vstupní surovinou je odpadová bavlna z přádelen. Dříve se jako vstupní suroviny používalo druhotných surovin z textilií /hadry/.

Pro svou téměř evropskou unikátnost je papírna ve Velkých Losinách vyhlášena státní technickou památkou. Je na nás, pracovnících Technického muzea a KSSPPOP, aby tato jedinečná

technická památka nebyla zasažena modernizací a zracionalizováním výrobního procesu a technického zařízení a aby se její původní stav zachoval i pro další generace.

---

#### Větrný mlýn v Kuželově

V závěru roku 1974 pokračovaly nadále práce na renovaci mlýna a přilehlého areálu v Kuželově. Odborní pracovníci TM vypracovali podklady pro zhotovení mechanismů k pohonu sít v mouchnici, tzv. "pytlování", které v zařízení mlýna chybí.

---

#### Větrný mlýn v Ruprechtově

Ve spolupráci s KSSPPOP v Brně provedli odborní pracovníci TM ohledací průzkum mlýna v Ruprechtově zaměřený především na obnovu větrného kola. Na základě průzkumu stávajícího stavu a studia materiálů o původním stavu mlýna vypracovali expertizu pro rekonstrukci větrného kola a příslušných mechanismů pro MNV Ruprechtov.

---

## V Ý S T A V Y   A   E X P O Z I C E

Výstava CHATY, CHALUPY, REKREAČNÍ DOMKY A PENSIONY

Výstavu uspořádal Jihomoravský KNV v Brně - odbor územního plánování ve spolupráci KV Českého svazu bytových družstev a Technickým muzeem. Jejím posláním bylo seznámit návštěvníky s konkrétními problémy rekreační výstavby v Jihomoravském kraji a jejími perspektivami. Součástí výstavy byla i bezplatná poradenská služba pracovníků podniku DRUPOS v Brně.

Výstava byla zahájena 8. listopadu a trvala do 8. prosince.

---

Výstava ZÍTRKY KRAJE POD PÁLAVOU

Výstava seznamuje návštěvníky s komplexním urbanisticko-krajinářským řešením jižní Moravy v souvislosti s výstavbou vodní nádrže na řece Dyji, kde vznikne v budoucnu významné rekreační středisko. Na výstavě byly instalovány vítězné návrhy ze soutěže. Pořadatelem výstavy byl odbor územního plánování JmKNV v Brně ve spolupráci s Technickým muzeem a krajským výborem ČSBD v Brně.

Výstava byla zahájena 8. listopadu a trvala do 8. prosince.

---

## Výstava VODA A ŽIVOT

Technické muzeum v Brně připravilo pro širokou veřejnost výstavu pod názvem "Voda a život". Vernisáž výstavy se uskutečnila dne 16. prosince 1974 a výstava potrvá do konce února 1975.

Důvodů, které vedly k uspořádání této výstavy, je několik:

- obor vodního hospodářství je sledován v Technickém muzeu v Brně jako v jediném muzeu v ČSSR;
- voda je nezbytnou složkou životního prostředí a otázka čistoty vody se stává klíčem k zabezpečení hospodářských a ostatních společenských potřeb života na naší planetě;
- federální shromáždění schválilo nový vodní zákon, který nabyl platnosti dnem 12. listopadu 1973;
- evropská rada vyhlásila ve Štrasburku "Evropskou vodní chartu", která pojednává ve dvanácti bodech o významu vody pro životní prostředí a vytyčuje zásady na ochranu vodních zdrojů.

Cílem výstavy "Voda a život" je ukázat na složitou a závažnou problematiku vody v životě společnosti a naznačit přístupy ke komplexnímu řešení životního prostředí socialistické společnosti v souladu se závěry XIV. sjezdu KSČ.

Na uspořádání výstavy se podílel široký okruh odborných pracovníků, který se sdružuje při Technickém muzeu v Brně, z Jihomoravského i Severomoravského kraje, dále zástupci řady orgánů i organizací z celé ČSSR. Svou akcí "BRONTOSAURUS" se připojila i redakce Mladého světa.

Tematicky je výstava rozdělena do následujících částí:

- Voda na zemi
- Koloběh vody a jeho ovlivnění
- Voda v životním prostředí
- Historie využívání vody ve společnosti
- Věda a výzkum
- Řízené hospodaření vodními zdroji
- Vodohospodářská investiční výstavba
- Rozvoj vodního hospodářství - spolupráce v mezinárodních organizacích

Výstava je instalována ve všech výstavních prostorách Technického muzea v Brně a je doplněna promítáním filmů s vodohospodářskou tematikou.

---

Stálé expozice Technického muzea

VODNÍ ENERGETIKA

PARNÍ ENERGETIKA

---

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů uvedla ve IV. čtvrtletí celkem 6 programů.

---

## S B Í R K O T V O R N Á Č I N N O S T

V posledním čtvrtletí 1974 zaznamenal sbírkový fond oddělení letectví několik významných přírůstků. Pod vlivem publikační činnosti je letectví jako obor přímého zájmu v TMB již natolik známým ve veřejnosti, že přicházejí bývalí pracovníci v letectví se svými pozůstalostmi, leteckými deníky, vzpomínkami atd.

Do ústavního archivu byly darovány historické materiály týkající se především činnosti bývalého Moravskoslezského aeroklubu v Brně. Tento aeroklub měl bohatou a činorodou minulost /je to jeden z nejstarších aeroklubů v Československu/. Darované archiválie jsou významné podklady, které je možné použít při zpracování historie létání na Moravě.

Ve sbírkovém fondu našeho muzea jsou nyní pilotní legitimace, záznamy letů a fotografie z letecké činnosti Fr. Lipovského, bývalého vojenského pilota, potom šéfpilota Moravskoslezského aeroklubu Brno a učitele létání. Byl současně jedním z nejstarších aktivních členů MAK. Dále byla muzeu darována celá pozůstalost sportovního pilota T.K. Diviška.

Díky těmto podkladům bylo možno zpracovat již přehled činnosti historie MAK ve formě přednášky, kterou proslovil Ing. Krumbach v Aeroklubu Brno ve Slatině. Přednáška se setkala s nevšedním zájmem. Vedení aeroklubu uvítalo tento způsob spolupráce a v budoucnosti počítá s dalším prohloubením informací, které může formou besed a přednášek pracovníků TMB členům aeroklubu poskytnout.

---

Oddělení obráběcích strojů rozšířilo v posledním čtvrtletí roku 1974 sbírkový fond o 299 ks ložisek. Je tím pokryt téměř celý základní výrobní sortiment ložisek z roku 1973.

---

v listopadu byla do Technického muzea dodána motorová tramvajová lokomotiva evid.č. 107, renovovaná do původního a provozuschopného stavu. Tato lokomotiva byla vyrobena roku 1954 v Leninových závodech v Plzni a je posledním typem tramvajové lokomotivy vyráběným v ČSSR. Váží 22.600 kg. Byla z vagonu složena na výstavišti v hale B jeřábem o nosnosti více než 60 tun. Přepravu do vozovny v Husovicích zajišťoval v nočních hodinách Kruh přátel TM - Tramvaj klub.

---

Z Ostravy byl dále do muzea dodán motorový tramvajový vůz evid.č. 26, vyrobený v roce 1923 firmou Blahut v Ostravě /podvozek/ a podnikem Moravsko-ostravské místní dráhy /skříň vozu/. Rovněž tento exponát o váze 12.500 kg byl vyložen na výstavišti a s pomocí členů KPTM - Tramvaj klubu přepraven do depa TM v Brně-Husovicích.

---

Sbírkotvorná činnost TM dosáhla v roce 1974 zatím největšího úspěchu. Bylo zaevidováno celkem 10.502 přírůstkových čísel. Z větších akvizicí připomínáme soubor fotografií z oboru městské hromadné dopravy, výkresy z konce 19. a počátku 20. století, knihovnu akademika Píška, patentové listiny vynálezce Ericha Roučky, materiály z letecké pozůstalosti známého brněnského sportovce T.K. Divíška, doklady z pozůstalosti hornických odborníků Viléma a Jaroslava Jičínských. Z trojrozměrných předmětů se jedná hlavně o valivá ložiska, předměty z oboru textilních strojů, měřicí a automatizační techniky, mechanizace domácnosti, slévárenství, dále předměty a vzorky z vlastního archeologického výzkumu vápenických pecí v Obřanech. Část přírůstků byla zpracována i ve II. stupni evidence.

## ODBORNÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

### Výzkum a využití větrných mlýnů na Moravě a ve Slezsku

Pracovníci TM pokračovali v řešení úkolu zpracováváním dokumentačního materiálu z terénního průzkumu větrných mlýnů. Zaměřili se především na typologické vyhodnocení důležitých technických parametrů jednotlivých objektů komparativní metodou. Současně pokračovali i v měření základních technických ukazatelů a fotografické dokumentaci dalších objektů - opraveného větrného mlýna v Hlavnici a malého selského mlýnku v Těřlitzu u Ostravy.

Doposud získané dokumentace bylo použito nejen pro výzkumné účely, ale též jako podkladu pro zhotovení modelů typově pozoruhodných mlýnů, s cílem využít těchto modelů nejen pro účely prezentační, ale, a to hlavně, jako trojrozměrné dokumentace technických památek. Její předností je to, že poskytuje názornou představu o koncepci a funkci objektu z hlediska informačně-sdělovacího mnohem cennějším způsobem, než sebe dokonalejší výkresy a fotografie. K tomuto účelu byly rozpracovány funkční modely větrných mlýnů v Partutovicích, Štíplě a Skaličce a dokončen model mlýna v Litultovicích. Současně se podařilo získat modely 3 základních typů mlýnů vyskytujících se v Polsku, což umožní dokonalé porovnání používané technologie stavby větrných mlýnů z oblasti českých zemí a z oblasti polské.

### Odborná spolupráce s drážďanskými muzei

Ve dnech 3.-5. prosince 1974 navštívila skupina pracovníků Technického muzea v Brně, vedena zástupcem ředitele ing. Vla-

dimírem Herkou, některá muzea v Drážďanech v NDR, kde se blíže seznámila s činností těchto muzeí a projednala formy a plán další spolupráce. Po celou dobu pobytu v Drážďanech byli pracovníci brněnského muzea hosty Polytechnického muzea, s nímž má brněnské Technické muzeum úzké pracovní kontakty a jehož putovní výstavu v české mutaci "Cesta k elektronickému zpracování dat" shlédli v letech 1973 a 1974 návštěvníci Národního technického muzea v Praze, Technického muzea v Brně a Podhoráckého muzea v Tišnově.

Polytechnické muzeum v Drážďanech /Polytechnisches Museum Dresden/ je velmi mladé muzeum. Bylo založeno v roce 1966. Sídlí na Fridrich-Engels-Strasse 15 v objektu, v němž nemá zatím dostatečné podmínky k úplnému rozvinutí své činnosti. Je zaměřeno hlavně na komunikaci zajímavých a mnohostranných problémů elektroniky. Zaměřením své práce je ojedinělým muzeem tohoto typu v socialistických zemích. Atribut "polytechnické" v názvu muzea chápe jeho vedení jako úkol prezentovat návštěvníkům poznatky přírodovědné a technické, ale zároveň i ideologické, ekonomické a historické povahy. Kromě výstavních a expozičních prostorů má muzeum k dispozici učebnu - laboratoř, bohatě vybavenou audio-vizuálními pomůckami a měřicími přístroji, kde se muzejní návštěvník stává aktivním účastníkem zajímavých fyzikálních pokusů z elektrotechniky a elektroniky. Zejména toto zařízení muzea je hojně využíváno drážďanskými školami.

Ve výstavních sálech byla v době návštěvy brněnských instalována výstava Zábavná technika včera a dnes. S vedením muzea bylo mimo jiné dohodnuto zpracování výstavy, reprezentující optiku a optické výrobky NDR. Uvedenou výstavu bychom měli v budoucnu shlédnout v Brně.

Dopravní muzeum v Drážďanech /Verkehrsmuseum Dresden/ je jedním z největších specializovaných muzeí NDR. Bylo založeno v roce 1952 a dnes sídlí v budově Jokanea na náměstí Neumarkt. Sbírky muzea a stálé expozice podávají obraz o historickém vývoji i současném stavu železniční, říční, námořní, vzdušné a městské dopravy. Návštěvníci rozsáhlých výstavních a expozič-

ních prostorů mají možnost se bezprostředně seznámit s konstrukcí a technologickým řešením dopravních prostředků všech typů, specialisté mohou navíc studovat vědeckotechnické a ekonomické problémy rozvoje dopravy a muzeum má k dispozici též veřejnou knihovnu s více než 10.000 svazky odborné literatury a archiv.

V současné době pracují odborní pracovníci muzea na programu záchrany asi 30 parních lokomotiv německé dráhy, které budou zpřístupněny v Drážďanech v prostorách mimo Johaneum.

S tímto muzeem navázalo brněnské Technické muzeum již dříve pracovní kontakty a před několika lety se uskutečnila první informativní setkání zástupců obou ústavů. Při prosincové návštěvě byla domluvena mimo jiné reciproční výměna odborných a vědeckých publikací obou muzeí a prohloubeny osobní kontakty mezi oddělením městské hromadné dopravy v Technickém muzeu v Brně a oddělením městské dopravy Dopravního muzea v Drážďanech.

Státní matematicko-fyzikální kabinet v Drážďanech /Staatlicher Mathematisch-Physikalischer Salon Dresden/ vznikl z drážďanské umělecké komory /Dresdener Kammer/, založené v roce 1560. Je umístěn spolu s dalšími čtyřmi muzei v monumentálním drážďanském areálu Zwinger a jeho sbírky představují v pravém slova smyslu součást světového kulturního a vědeckého bohatství. Většinu sbírkového fondu může návštěvník kabinetu spatřit v expozicích, které tvoří následující tematické celky: zemské a nebeské globusy, hodiny, astronomické pozorovací přístroje, délkové a úhlové geodetické přístroje, měřidla a váhy a konečně počítačí pomůcky. Další specifikou Matematicko-fyzikálního kabinetu je časová omezenost jeho odborného muzejního zájmu na období do poloviny 19. století. Nedávná minulost a tím méně současnost nejsou dokumentovány a ani jinými muzejními metodami zpracovávány.

S vedením i pracovníky kabinetu byl při prosincové návštěvě navázán kontakt a jeho ředitel přislíbil připravit pro Brno reprezentační výstavu, jakýsi "průřez" sbírkami Matematicko-fyzikálního kabinetu v Drážďanech.

Pracovní návštěva ve všech výše uvedených institucích se

pro všechny zúčastněné stala velmi poučnou a zajímavou akcí, jejíž výsledky mohou příznivě ovlivnit práci Technického muzea v Brně.

### Spolupráce s Technickým muzeem ve Vídni

Ve dnech 10.-12. prosince 1974 byla realizována služební cesta vedoucích pracovníků muzea - ředitele Ing. Miroslava Berky a jeho zástupce Ing. Vladimíra Herky do Rakouska na pozvání Technického muzea ve Vídni. Na základě předchozích setkání v roce 1973 a po návštěvě ředitele vídeňského ústavu p.Hirt Ing.R. Niederhummra měla tato cesta za účel vzájemnou informaci o průběhu Oslav Prof. Ing. Dr. Viktora Kaplana v roce 1976, na kdy připadá 100. výročí narození tohoto slavného vynálezce. Technické muzeum ve Vídni a v Brně budou garanty mezinárodního semináře o životě a díle V. Kaplana a o historii vodních strojů. Tento seminář bude součástí mezinárodní konference HYDROTURBO, kterou zajišťují Československá vědecká společnost a Vysoké učení technické za přímé záštity ministerstva hutnictví a vodního a lesního hospodářství. Oba ústavy zajistily úkoly, dané dlouhodobým harmonogramem, přijatým v roce 1973. Pro seminář připraví Technisches Museum a Technické muzeum hlavní referáty, které budou konsultovány při dalších setkáních. Pro ustanovení redakční rady pro vydání sborníku doporučuje rakouská strana, aby výkonným redaktorem byl čs.zástupce. Sylabu referátů dalších příspěvků je nutno obdržet v časovém předstihu ještě v první polovině roku 1975, v listopadu 1975 má být uskutečněna rozšířená schůzka s ostatními rakouskými partnery při příležitosti pravidelných každoročních Kaplanových oslav.

Čs. výbor pro spolupráci s UNESCO podal výkonnému výboru této organizace v Paříži návrh, aby Oslavy 100. výročí narození V. Kaplana byly zařazeny do výročí slavných osobností světového významu pro rok 1976.

## E D I Č N Í Č I N N O S T

Průvodce expozicí vodní energetiky

Připravili pracovníci odboru vědy a techniky.

Grafická úprava: Dr. Jan GRUNA

Odpovědný redaktor: Ing. Vladimír HERKA

Stran: 10

Resumé: ruština, angličtina, němčina

---

## K N I H O V N A    A    D O K U M E N T A Č N Í    S B Í R K Y

V muzejní knihovně bylo v roce 1974 dosaženo dobrých výsledků zvláště v práci se čtenáři, kteří se vypůjčili celkem 5.619 knih a časopisů. V meziknihovní výpůjční službě bylo zprostředkováno 289 výpůjček. Celkový stav knihovny TM dosáhl k 31.12.1973 33.442 svazků, během roku bylo získáno 510 svazků.

---

Na některých kulturně-výchovných akcích muzea se podílela knihovna výstavkami literatury. U příležitosti Listovské rozpravy 1974 uspořádala knihovna výstavku odborných publikací z oboru městské hromadné dopravy, k výstavě k 30. výročí SNP připravila výběr slovenské firemní literatury.

---

Bibliografická kartotéka časopiseckých článků z historie techniky byla doplněna 129 záznamy, uspořádanými podle autorů i systematicky. V kartotéce vynálezců a významných techniků bylo zpracováno 162 nových záznamů, 297 bylo doplněno nejnovějšími údaji. Obě kartotéky slouží k rychlé orientaci odborných pracovníků ústavu i ostatních čtenářů o dosažitelné literatuře pro tyto obory.

---

V Bartošovickém mlýně - pracovišti vodohospodářské skupiny Kruhu přátel Technického muzea byla zaevidována část vodohospodářské literatury.

---

Knihovna zařadila do svých fondů nové publikace s historicko-technickou tematikou - 1. část souhrnných Dějin techniky v Československu, sborník prací z dějin techniky za feudalismu, sovětskou Zvorykinovu zásadní studii "Dějiny techniky", I. díl Dějin Českého vysokého učené technického v Praze a řadu populárněvědeckých publikací zaměřených k problematice vědeckotechnické revoluce.

---

# KONSERVÁTORSKÉ A RESTAURÁTORSKÉ LABORATOŘE

Rok od roku přibývají sbírkové předměty v našem muzeu a jejich zpracování po stránce renovační a konzervační je hlavním úkolem pracovníků konservátorských a údržbářských dílen. Různorodostí a složitostí sbírkového fondu narůstá i náročnost na způsoby zpracování, kvalitu zpracování, a volbu vhodných konservátorských postupů podle nejnovějších poznatků chemie. Nových metod konservátorské a renovační práce by nebylo možno používat bez vědění, tedy bez zvyšování odborné kvalifikace. V minulém roce se absolvováním kursů zvýšila kvalifikace na počet pracovníků takto:

a/ svařování plamenem: ze 20% na 30%

b/ muzejní konzervace: ze 40% na 60%

V tomto roce je předpoklad za a/ zvýšení o 10%

b/ zvýšení o 20%

---

Dílny zpracovaly 750 ks sbírkových předmětů z oboru přístrojové techniky, 118 ks slévarenských modelů, 15 ks šicích strojů, větší počet různých sbírkových předmětů, úpravy ve vodní expozici /vodní kolo, Francisova turbína aj./, pletací stroje, lokotraktor, různá mlýnská zařízení, tramvajové vozy, stojany, mříže, regály aj., 100 ks plakety, 50 medailí a větší počet odlitků pro doplnění slévarenských sbírek.

---

## Ř Í Z E N Í   A   O R G A N I Z A C E

V závěru roku bylo provedeno hodnocení Plánu hlavních úkolů Technického muzea na rok 1974 a stanovení úkolů pro rok 1975. Plán muzea měl celkem 14 kapitol, které vystihují do důsledku veškerou činnost ústavu. Potěšujícím konstatováním bylo, že zejména v kulturně-výchovné, vědecko-odborné činnosti byl plán nejen dodržen, ale i značně překročen, a že práce Technického muzea je oceňována nadřizenými organizacemi i spolupracujícími institucemi. Nejradikálnější překročení plánu bylo dosaženo ve sbírkotvorné a dokumentační činnosti, kde byl zaznamenán enormní nárůst sbírkového fondu, který nemá v dosavadní historii Technického muzea obdoby. Zpracování přírůstků za rok 1974 si vyžádá značnou kapacitu odborných pracovníků ještě v roce 1975.

---

Odbočka SČSP

V průběhu roku se znovu rozšířil počet pracovníků Technického muzea, zapojených do odbočky SČSP při brněnských muzeích. Velmi příznivě byla přijata přihláška pracovníků strojírenského oddělení ss. Ing. Duška, Mertý a Bajera do soutěže "O vzorný kolektiv československo-sovětského přátelství", jejich iniciativa by si zasloužila následování i u dalších pracovních kolektivů.

---

ROH

ZV ROH zhodnotil na členské schůzi v závěru prosince svoji činnost a nastínil úkoly pro rok 1975. Byl zpracován plán aktivity a kolektivní smlouva na rok 1975.

---

Závazky pracovníků muzea

Pracovníci TM uzavřeli během roku 1974 83 kolektivních a individuálních závazků, převážně k 30. výročí Slovenského národního povstání. Za celoroční iniciativu bylo na prosincové členské schůzi odměněno 16 pracovníků hodnotnými věcnými dary.

---

## V Ý S T A V B A    A    P Ř E S T A V B A    T M

V budově Technického muzea byly ve IV. čtvrtletí:

- dokončeny a předány do provozu nové kanceláře ekonomického odboru,
- položena mramorová dlažba ve výstavní síni a spojovací logii,
- provedeny pískovcové obklady interieru malého a velkého nádvoří a portálu vstupních vrat z Orlí ulice,
- restaurovány pískovcové skulptury /památkově chráněné/ na objektu z Orlí ulice.

V zámku Litenčice:

- byla dokončena injektáž zdiva a kleneb zámku,
- započato se statickým zajišťováním - spínáním budovy předpjatými kabely,
- prováděny instalační práce zdravotnické techniky v malém zámku.

V depozitáři dopravních prostředků v Lišni:

- provedena příprava staveniště,
  - přeložení inž. sítí, zemních kabelů,
  - provedena vodovodní a elektro přípojka,
  - odstranění trolejového vedení.
-

## K R U H P Ř Á T E L T M

Dne 5. října testovali členové testační komise Auto-Z-klubu, bývalí přední pracovníci Zbrojovky, vozidla zn. "Z", vyrobená před II. světovou válkou ve Zbrojovce Brno. K testaci se dostavilo dvacet vozů, z nichž pouze tři byly uznány do první kategorie. Mezi nimi je exponát TM Brno "DISK".

---

Výstavka o výstavbě Kružberské přehrady, kterou připravili členové vodohospodářské skupiny při povodí Odry KPTM, má za sebou první návštěvní sezónu. V příštím roce bude otevřena ve správě a provozu MNV v Budišově nad B.

---

V prosinci bylo dáno do tisku druhé číslo zpravodaje "Oderský mlýn", který obsahově připravili členové vodohospodářské skupiny pro povodí Odry Kruhu přátel TM.

---



ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor  
Ing. Vladimír Herka. Náklad 300 výtisků. Povoleno NVmB, č.292.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

